

Ks. MAREK MENDYK

KATECHEZA DROGĄ DO UDZIAŁU
W ŻYCIU KOŚCIOŁA
REFLEKSJE LITURGICZNO-PASTORALNE

Kiedy przypominamy sobie wypowiedzi o liturgii jako szczycie działalności Kościoła (KL 7; KKK 1071-1075) i zestawiamy je z dokumentami na temat katechizacji, stajemy wobec konieczności podjęcia w katechezie ważnego zadania, jakim jest wychowanie do owocnego i aktywnego udziału w liturgii oraz życiu Kościoła. Ponieważ droga do Boga zawsze prowadzi przez wspólnotę Kościoła, dlatego też zadaniem katechezy jest nie tylko przekazanie „prawd wiary”, czy samej tylko „umiejętności” uczestnictwa w liturgii, w sakramentach, lecz przede wszystkim planowe wprowadzanie katechizowanych do społeczności Kościoła lokalnego, w którym uobecnia się i urzeczywistnia Kościół powszechny¹. *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym* uczy, że Kościół jest Ciałem Jezusa Chrystusa działającym dziś w Duchu Świętym ku chwale Ojca (KDK 40). Wychowanie zatem do życia w Kościele wprowadza przede wszystkim w krąg zbawczego działania Osób Bożych, umożli-

¹ J. STEFAŃSKI. *Liturgia – źródłem duchowości chrześcijanina*. „Ateneum Kapłańskie” (dalej skrót: AK) 85:1993 z. 1 s. 42-43.

wiając odpowiedź człowieka, dawaną w społeczności zbawienia. Wychowanie do życia w Kościele dąży też do pełnego włączenia człowieka w społeczność wierzących. Wtedy Kościół staje się naturalnym środowiskiem wewnętrznego rozwoju², a człowiek odkrywa w nim i realizuje swoje osobiste powołanie, przejmując odpowiedzialność za jego losy³. W ten sposób bardziej skuteczna staje się misja Kościoła, który nieustannie ewangelizuje i sam jest przedmiotem ewangelizacji (EN 15, 29-39, 63) rozumianej tu w sposób szeroki⁴, jako głoszenie orędzia zbawienia w celu nawrócenia i doprowadzenia do spotkania z Bogiem nie tylko niewierzących, lecz wszystkich tych, którzy potrzebują prawdziwego nawrócenia (RM 3), choćby nawet zachowywali niektóre wymogi życia chrześcijańskiego i uczestniczyli w pewnych czynnościach kultowych (por. RM 33). To przekazywanie orędzia zbawienia przyjmuje w praktyce różne formy. *Konstytucja o Liturgii* wylicza tylko niektóre, właściwe liturgii. Należą do nich: lektura Pisma św. w zgromadzeniu liturgicznym, homilia jako przygotowanie do liturgii ofiary oraz katecheza skierowana do wszystkich.

Omawiając katechezę w procesie ewangelizacji *Dyrektorium ogólne o katechizacji* wyznacza jej specyficzne zadania. Ma ona zmierzać do tego, by wiara oświecona nauką stawała się coraz bardziej żywa, wyraźna i czynna (por. DOK 62). Podkreśla przy tym rolę świadectwa oraz potrzebę, aby katecheza była w służbie stałego wychowania wiary świadectwa⁵. „Brak takiego świadectwa staje się przeszkodą w przyjęciu słowa Bożego przez słuchaczy” (DOK 69; KKK 160; por. EN 41; CT 25; RM 42). Ponieważ dokument odwołuje się tu do odpowiedzialności całej wspólnoty należy wnioskować, że ma ona stawać się w

² A. L. SZAFRAŃSKI. *Kairologia. Zarys nauki o Kościele w świecie współczesnym*. Lublin 1990 s. 323. TENŻE. *Kościół jako wspólnota*. „W drodze” 6:1978 nr 5 s. 47.

³ J. BAGROWICZ. *Uczyć czy wychowywać?* AK 70:1977 z. 3 s. 439.

coraz większym stopniu świadoma tego właśnie zadania. Stąd też zachęta do koordynacji katechezy ze wszystkimi innymi poczynaniami duszpasterskimi, a więc z działalnością biblijną, liturgiczną, apostołstwem świeckich, akcją społeczną itd. (por. DOK 70; 86, 87).

Ten wspólnotowy wymiar katechezy mocno akcentuje również *Catechesi Tradendae*, w którym Papież wyraźnie wskazuje na jej konkretne zadania: „Wspólnota kościelna (...) ma podwójne zadanie do spełnienia w dziedzinie katechezy: zadbać o nauczanie swych członków i przyjąć ich zapewniając im takie warunki, aby mogli żyć jak najpełniej tym, czego się nauczyli” (CT 14). Szczególny nacisk kładzie tu na parafię. Wspólnota parafialna powinna być tym miejscem, w którym na nowo parafia odnajduje swoje powołanie, które „każe być jej domem rodzinnym, braterskim i gościnnym, w którym ochrzczeni i bierzmowani uświadamiają sobie, że są ludem Bożym. Tam w jednej czynności liturgicznej łamie się dla nich obficie chleb zdrowej nauki i chleb eucharystyczny, stamtąd też codziennie są posyłani, by pełnili swe apostołskie działania” (CT 67)⁶. Jak łatwo zauważyć w tej eklezjologii wspólnoty w centrum działania Kościoła znajduje się liturgia – i jako źródło, i jako szczyt. Ona jest epifanią Kościoła – wspólnoty, jego wyrazistym i skutecznym znakiem⁷, dlatego wydaje się być jak najbardziej uzasadnioną propozycja, by liturgia stała się zasadą koncentracji w budowaniu wspólnotowej parafii, a tym samym całego Kościoła. Tak jak nie można sobie wyobrazić Kościoła bez liturgii, tak też nie można sprowadzać go wyłącznie do liturgii. W istocie chodzi więc o podział funkcji i posług we wspólnocie Kościoła⁸. Tu jawi się zadanie do wypełnienia dla katechezy ukierunkowanej liturgicznie. Tworząc swoiste „wspól-

⁴ J. KUDASIEWICZ. *Nowa ewangelizacja po polsku. Esej teologiczno-pastoralny*. „Homo Dei” 62:1993 nr 4 s. 64-66; W. PRZYCZYNA. *Teologia ewangelizacji*. Kraków 1992 s. 30-31.

⁵ SZAFRAŃSKI. *Kariologia*. s. 328-329; G. SIWEK. *Wprowadzenie*.

noty formacyjne” taka katecheza byłaby nie tylko odkrywaniem osobistego powołania i misji w Kościele jego członków, ale też przygotowaniem do podjęcia zadań zgodnych z posiadanym charyzmatem, które – jak pisze Jan Paweł II w *Christifideles laici* – są „środkiem ciężkości całego dzieła formacji” (ChL 58).

W *Catechesi Tradendae* Papież wprost zachęca do tworzenia takich grup katechetycznych, które stałyby się w parafii miejscem wychowania do liturgii (CT 47; por. DOK 8487; EN 58). One z pewnością włączone w życie lokalnego Kościoła mogłyby i powinny wziąć na siebie trud odpowiedzialności za liturgiczne życie parafii⁹. Taka katecheza jednak nie wypełni swego posłannictwa zleconego jej przez Kościół, jeśli ci, którzy przyjmują jego słowo nie będą uczestniczyć w jakiś sposób w życiu społeczności chrześcijańskiej¹⁰. Tylko w środowisku Kościoła nauczanie katechetyczne może przynieść owoce. Nie może więc istnieć nauczanie doktryny chrześcijańskiej bez stałego odniesienia do życia liturgicznego Kościoła. Katechizacja, która przekazuje wiedzę, ale nie tworzy wspólnoty liturgicznej i wspólnoty miłości, nie jest w stanie prowadzić do życia w Kościele¹¹.

Liturgia – będąc działaniem zbiorowym – zakłada istnienie wspólnoty, której członkowie współdziałają w celu oddawania czci Bogu. Wspólnota modlitwy umożliwia wiernym, którzy

W: *W drodze na ambonę*. Red. G. SIWEK. Kraków 1991 s. 9.

6 Por. E. ALBERICH. *Katecheza dzisiaj*. Warszawa 2003 s. 182-183.

⁷ S. SZCZEPANIEC. *Pytanie o posługi liturgiczne mężczyzn, kobiet i dzieci*. Kraków 1989; TENŻE. *Ceremoniał posług liturgicznych w budowaniu Kościoła*. W: *Ewangelizacja i Eucharystia. Program Duszpasterski na rok 1992/93*. Katowice 1992 s. 339-353; Por. B. BIELA. *Kościół-wspólnota*. Katowice 1993 s. 236-243; R. KAMIŃSKI. *Parafia wspólnotą kultu*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 31:1984 z. 6 s. 107-126; L. R. OLIVEIRA. *Liturgia w życiu wspólnoty kościelnej*. „Communio”

ją tworzą, realizację pełni życia wspólnotowego przez udział w obrzędach liturgicznych. Należy więc dążyć do tego, by – jak mówi *Konstytucja o Liturgii* – „poczucie wspólnoty (...) było żywe podczas liturgii, zwłaszcza przy wspólnym sprawowaniu (niedzielnej) Eucharystii” (KL 42; por. EdE 21)¹². Tu najpełniej uobecnia się Kościół¹³, a liturgia staje się dla każdego miejscem modlitwy, przyjaźni i wzajemnej pomocy. Sprawowanie liturgii ukazuje zgromadzonych nie tylko jako wspólnotę słowa Bożego, ale także jako wspólnotę kultu, modlącą się, sprawującą Eucharystię i udzielającą sakramentów. W ten sposób liturgia staje się zasadą kształtującą wspólnotę w ogóle oraz jej życie liturgiczne¹⁴.

Liturgia jest znakiem, w którym Kościół wyraża siebie. Jest ona miejscem, w którym dokonuje się spotkanie Boga z ludźmi. Każda celebrowana liturgia jest dziełem Chrystusa – Kapłana i Kościoła (KL 25)¹⁵. Takie stwierdzenie zawiera fundamentalną prawdę o nierozzerwalnym związku Kościoła i liturgii. Właśnie tutaj ukazuje się wzajemny wpływ i oddziaływanie. Nie ma Kościoła bez liturgii, i odwrotnie. To, czym jest Kościół, poznajemy z liturgii, a czym jest i czym powinna być liturgia, poznaje się najpełniej analizując misterium Kościoła. Stąd też najpełniejsze wprowadzenie do życia w Kościele winno odbywać się zasadniczo na dwóch drogach. Pierwszą z nich jest katecheza o Kościele (por. CT 29), drugą zaś samo uczestnictwo w życiu Kościoła¹⁶, który urzeczywistnia się przede wszystkim w liturgii i przez liturgię¹⁷. Trzeba tu jednak zaznaczyć, że sposób rozumienia istoty i znaczenia liturgii dla życia Kościoła był i jest w każdej epoce

14:1994 nr 3 s. 3-17.

⁸ „Tak jak dzieli się wspólnota posługami w liturgii i jakie tam udzielają się charyzmaty, tak powinna się dzielić posługami w codziennym życiu i te same charyzmaty powinny się tam objawiać. W przeciwnym razie może dojść do takiego paradoksu, że «inny Kościół» będzie się spotykał na liturgii, a «inny» będzie żył w codzienności. «Inność» dotyczy tutaj podziału zadań, kom-

zależny od funkcjonującej koncepcji Kościoła¹⁸.

Lud Boży, zjednoczony przez słowo Boże (DK 4), najlepiej ukazuje siebie, gdy jako Kościół gromadzi się dla sprawowania kultu. „Kościół ujawnia się przede wszystkim w pełnym i czynnym uczestnictwie całego świętego Ludu Bożego w tych samych obchodach liturgicznych, głównie w tej samej Eucharystii, w jednej modlitwie, przy jednym ołtarzu pod przewodnictwem biskupa, otoczonego kapłanami i sługami ołtarza” (KL 41)¹⁹. Liturgia bowiem „w najwyższym stopniu przyczynia się do tego, aby wier-ni życiem swoim wyrażali oraz ujawniali innym misterium Chry-stusa i rzeczywistą naturę Kościoła” (KL 2). Kościół jest więc nie tylko zewnętrzną organizacją i widzialnym zrzeszeniem, ale „duchową wspólnotą wiary, nadziei i miłości” (KK 8). Stąd – zdaniem Lécouyera – „Kościół istnieje tylko w tej mierze, w jakiej jego członkowie wezwani są do uczestnictwa w zgromadzeniu i pozostają z nim odpowiednio złączeni”²⁰. Można więc powiedzieć, że Kościół jest obecny wszędzie tam, gdzie odpowiadając na wezwanie Boże, lud gromadzi się dla sprawowania kultu Bożego²¹. Człowiek jest bowiem wezwany do udzielenia takiej odpowiedzi na drodze sprawowania kultu Bożego, do uwielbienia

petencji, usługiwania posiadanymi charyzmatami”. SZCZEPANIEC. *Ceremoniał* s. 3.

⁹ Por. S. SCHUDY. *Konieczność dopełnienia katechezy szkolnej przez udział w liturgii*. W: *Niedziela dzisiaj. Sacrum w życiu społecznym*. Wrocław 1993 s. 96-97; BIELA. *Kościół*. s. 241; A. LEPA. *Parafia wielkomięjska jako środowisko wychowawcze*. W: *Dziś i jutro parafii*. Red. A. LEPA. Łódź 1991 s. 27; Zob. także. *Leitlinien für die Aufgaben der Gläubigen im Bistum Hildesheim*. „Gottesdienst der Kirche” 26:1992 nr 16-17 s. 124-125.

¹⁰ Por. S. SZCZEPANIEC. *Seminarium diakonii parafialnej*. Lublin 1991; J. CHARYTAŃSKI. *Religia w szkole a liturgia*. W: *Niedziela dzisiaj*. s. 104-107.

¹¹ K. KONECKI. *Liturgia w duszpasterstwie – ciągle nie spełnionym postulatem*.

Boga obecnego w liturgii. Wtedy dopiero rodzi się wspólnota Boga z człowiekiem. W czynnościach liturgicznych Bóg udziela się ludziom oraz odbiera uwielbienie i chwałę w swoim Synu Wcielonym. Dlatego liturgia, będąc źródłem nadprzyrodzonych darów, staje się tym samym szczytem działalności urzeczywistniającego się Kościoła.

Liturgia jest też miejscem ewangelizacji (por. EN 28, 47), narzędziem uświęcenia ludzi, spotkaniem Boga z człowiekiem²². Potwierdza to adhortacja *Evangelii Nuntiandi* kiedy stwierdza, że „pełnia ewangelizacji oprócz przepowiadania polega na budowaniu Kościoła, który nie istnieje bez tego ducha, jakim jest życie sakramentalne, w boskiej Eucharystii osiągające swój szczyt” (EN 28). Uczestniczący w liturgii muszą być świadomi jednak swego wezwania i obecności (KKK 1071; KL 48). Słowo związane z sakramentami prowadzi do pogłębienia osobowego aktu wiary i miłości chrześcijańskiej, przez co dokonuje jednoczenia wyznawców Chrystusa. Dialogowy charakter zgromadzenia liturgicznego wymaga od jego uczestników aktywnego udziału w jej przeżywaniu. Stąd dokumenty soborowe wzywają do właściwego wychowania liturgicznego wiernych, a odpowiadające naturze Kościoła apostołstwo musi wiązać się z liturgią i przez nią działać na świat²³.

Formacja liturgiczna wiernych może dokonywać się w różny sposób: przez katechezę liturgiczną, komentarze i inne formy, „aby chrześcijanie podczas tego misterium wiary nie byli obecni jak obcy i milczący widzowie” (KKK 1075; KL 48). W duszpaństwie liturgicznym należy odpowiedzieć na potrzebę formacji liturgicznej w parafii, do której wejdą członkowie małych grup,

AK 85:1993 z. 2-3 s. 215-224.

12 JAN PAWEŁ II, *Ecclesia de Eucharistia* (dalej skrót: EdE). „L'Osservatore Romano” 24:2003 nr 5 s. 4-24.

¹³ BAGROWICZ. *Uczyć*. s. 439-440.

¹⁴ T. MAAS-EWERD. *Liturgie und Pfarrei*. Paderborn 1969 s. 362-

np. komisji liturgicznej Parafialnej Rady Duszpasterskiej, chór kościelny, komentatorzy, lektorzy, schola, ministranci itd., a przez nich również będzie się pogłębiało zbliżenie wiernych do liturgii.

Ważnym elementem duszpasterstwa liturgicznego, w tym tak-że katechezy jest należyte przygotowanie samej liturgii²⁴. Aktywny udział w liturgii polega jednak nie tylko na prawidłowym wykonaniu mechanicznych czynności i gestów, ale na aktualizacji postaw duchowych podczas sprawowania liturgii (KL 10)²⁵.

We wspólnym obchodzeniu liturgii jej uczestnicy stają się wspólnotą nie tylko słowa Bożego, ale także kultu. Ukazuje się ona najwyraźniej w celebracji niedzielnej Eucharystii, sprawowaniu sakramentów i sakramentaliów, modlitwie i oddawaniu chwały Bogu. Jednakże – jak zauważa Maas-Ewerd – więź nawiązuje się nie tylko podczas sprawowania Eucharystii i słuchaniu słowa Bożego, ale również przez diakonię, ofiarność jednych dla drugich. „Uczestnicy Mszy św. na wezwanie celebransa *Pokój Pański* niech będzie zawsze z wami podają sobie ręce albo czynią ukłon w stronę uczestników. Jest to akt braterskiego przyjęcia siebie nawzajem. Wszyscy, którzy przyjęli ten sam chrzest i jedzą z tego samego stołu, stają się braćmi”²⁶.

Członkowie ludu Bożego, gromadzący się na liturgii tworzą wspólnotę, która dzięki liturgii przez nich sprawowanej jeszcze bardziej się umacnia. Skoro liturgia buduje Kościół, a ten jest wspólnotą ludu Bożego, zespolonego wiarą, nadzieją i miłością, to przyczynia się ona także w sposób wyjątkowy, sobie tylko właściwy, do pogłębienia życia wspólnotowego. W ten sposób liturgia z jednej strony domaga się wspólnoty, a z drugiej umacnia i pogłębia jej więzy. Poprzez różne działania przygotowuje jej uczestników do pełnego udziału w kulcie. Skutkiem sprawowania Uczty Pańskiej winno być jednak nie tylko budowanie wspólnoty

363; Autor mówi o wspólnotcie parafialnej. Por. TENZE. *Anwalt des liturgischen Anliegens. Guardini und die liturgische Bewegung*. W: *Christliche Weltanschauung*. Red. W. SEIDEL. Würzburg 1987

parafialnej, ale także otwarcie tej wspólnoty na świat²⁷. Chodzi tu przede wszystkim o otwartość misyjną i charytatywną. Sakramenty, zwłaszcza Eucharystia, niejako dynamizują ewangelizacyjne zdolności wspólnoty (por. EdE 26). *Evangelii Nuntiandi* stwierdza, że „ewangelizacja nie będzie pełna bez brania pod uwagę wzajemnego odniesienia, jakie ustawicznie zachodzi między Ewangelią a konkretnym, osobistym i społecznym życiem człowieka” (EN 29).

Wszystkie sakramenty, a szczególnie Eucharystia, budują Kościół i jednocześnie go objawiają. W sprawowaniu Eucharystii – pisze R. Kamiński – objawia się Kościół jako wspólnota uczniów Pana ze wszystkich zawodów, stanów, warstw, jako jedna rodzina, wybrany lud Boży i wspólnota dzieci Bożych²⁸.

Niedziela z liturgią eucharystyczną stanowi szczyt i centrum życia wspólnoty i poszczególnego chrześcijanina, podobnie jak misterium paschalne jest szczytem i centrum roku liturgicznego dla Kościoła (por. KL 102). W niedzielnym zgromadzeniu Ludu Bożego wokół ołtarza wspólnota gromadzi się jako kapłański lud wszystkich ochrzczonych, tworząc w ten sposób „jedność przechodzącą ponad wszystkimi różnicami społecznymi i demograficznymi”²⁹. W tym eucharystycznym spotkaniu dokonuje się wspólne działanie wielu zróżnicowanych podmiotów³⁰. Jest ono widocznym znakiem uczestnictwa i wspólnoty zgromadzonego Kościoła. W spotkaniu dla sprawowania świętych czynności, we wspólnym słuchaniu słowa Bożego, wspólnym oddawaniu czci i dziękczynieniu, w śpiewie i modlitwie, w uczestnictwie w

s. 169.

¹⁵ B. NADOLSKI. *Urzeczywistnianie się Kościoła w liturgii*. Poznań 1981 s. 10-13; OLIVEIRA. *Liturgia*. s. 10.

¹⁶ CHARYTAŃSKI. *Religia*. s. 105.

¹⁷ W. SCHENK. *Urzeczywistnianie się Kościoła w liturgii*. „Ruch Biblijno-Liturgiczny” (dalej skrót: RBL) 34:1981 nr 1 s. 6-13.

¹⁸ F. BŁACHNICKI. *Urzeczywistnianie się Kościoła w liturgii*. „Col-

Ofierze Chrystusa, za każdym razem i na nowo rozwija się Kościół, buduje się jedność i umacnia więź jego członków (por. EdE 34-35).

W tym kontekście pojawia się szczególne zadanie dla katechezy oraz ciągle wezwanie do refleksji i większej troski o sprawowaną liturgię³¹. Podkreśla się w niej również potrzebę starannego przygotowania Eucharystii. Ważną rzeczą jest, by wiernym stworzyć możliwie najlepsze warunki udziału w niedzielnej Mszy św. i aby przez to uczestnictwo wzrastała więź i jedność wspólnoty, jaką tworzą zgromadzeni. Dlatego *Konstytucja o Liturgii* usilnie zachęca duszpasterzy, aby w katechezie gorliwie uczyli wiernych uczestnictwa we Mszy św., a *Instrukcja o kulcie Tajemnicy Eucharystycznej*³² podaje praktyczne wskazówki odnośnie do odprawiania Mszy niedzielnej w parafiach. Przez autentyczne przeżywanie liturgii jej członkowie mogą stać się zdolni do aktualizacji życia liturgicznego i wspólnotowego Kościoła.

Wspólnototwórczy charakter mają wszystkie sakramenty Kościoła (por. KKK 1118). Tak więc wzgląd na budowanie wspólnoty Kościoła lokalnego powinien stanowić – przy sprawowaniu sakramentów – jeden z ważnych elementów. Ten wspólnotowy charakter sakramentów i czynny udział wiernych przy ich sprawowaniu oraz udzielaniu jest jednak w wielu przypadkach niedoceniany. Także i w tym zakresie odpowiednia katecheza i wszelka praktyka duszpasterska ma wiele do zrobienia. Należy przemyśleć, jak poprowadzić katechezę, jakie zastosować środki, by w życiu codziennym małej grupy, wspólnoty Kościoła lokalnego wydobyć ten wspólnotowy i wspólnototwórczy wymiar

lectanea Theologica” 37:1967 f. 1 s. 26-27.

¹⁹R. RAK omawiając *Deklarację Synodu Biskupów* z 1991 r. opublikowaną po Synodzie Specjalnym dla Europy powołuje się na wypowiedź kard. Ratzingera, który prezentując ten Dokument, szczególnie V rozdział poświęcony ekumenii, podkreśla bardzo

sakramentów.

Teologowie – pastorałści wiele uwagi w swoich publikacjach poświęcają tu sakramentowi chrztu, który włącza do społeczności ludu Bożego, a tym samym konkretnej parafii³³. Troska duszpasterska o lepsze zrozumienie sakramentu chrztu koncentruje się obecnie na pogłębianiu katechumenatu dorosłych, rodziców i chrześniych odpowiedzialnych za wychowanie religijne dzieci³⁴.

W ścisłym związku z chrztem pozostaje sakrament bierzmowania³⁵. Uzupełnia on niejako rzeczywistość chrztu i uzdalnia do odpowiedzialnego udziału w posłannictwie Chrystusa, „jeszcze ściślej wiąże z Kościołem” (KK 31). Nowy obrzęd Bierzmowania *Ordo Confirmationis* podkreśla, że bierzmowani „stają się dzięki otrzymanemu Duchowi Świętemu dojrzałymi członkami Kościoła”³⁶. Winni żyć według ducha Chrystusowego i przez udział w Eucharystii wzrastać do pełni dojrzałości Chrystusowej. Uczestniczą w ten sposób w zbawczej misji Kościoła. Ich udział realizuje się przez współpracę i oznacza świadome zaangażowanie w życie wspólnoty. Również i tu ważnym problemem staje się sakramentalna katecheza poprzedzająca przyjęcie sakramentu bierzmowania nie tylko kandydatów, ale i całej wspólnoty. Punktem wyjścia ma być słowo Boże, liturgia i teologia tego sakramentu. Zadaniem katechezy jest nie tylko mówić o sa-

mocno więz Kościoła z Eucharystią: „Kościoły wschodnio-prawosławne mimo rozłąki ze Stolicą Apostolską pozostają nadal złączone z Kościołem Katolickim i to przez ścisłe związki, jak sukcesja apostołska i ważna Eucharystia. Ale tego samego nie da się powiedzieć o protestantach (...), którzy utracili sukcesję apostołską, a z nią kapłaństwo. Ponadto ich rozumienie Eucharystii wyklucza tak Ofiarę jak i transsubstancjację, a z nią dalszy ciąg realnej obecności Chrystusa. I dlatego nie «nazywajmy ich Kościołami» – powiada Ratzinger – są to wprawdzie wspólnoty religijne względnie nawet przez chrzest wspólnoty chrześcijań-

mym bierzmowaniu, musi też uwzględnić pozostałe sakramenty inicjacyjne, ze szczególnym podkreśleniem sakramentu chrztu, mającego zasadnicze znaczenie dla całego życia chrześcijańskiego. Wychodząc od chrztu katecheza o bierzmowaniu będzie się koncentrować na Duchu Świętym, który ożywia i jednoczy Kościół i poszczególnych jego członków³⁷.

Ten wspólnotowy wymiar trzeba wydobyc także w sprawowaniu pozostałych sakramentów: sakramentu pokuty³⁸, sakramentu chorych³⁹, małżeństwa i kapłaństwa.

Zadaniem katechezy i duszpasterstwa w ogóle jest takie oddziaływanie na wiernych, aby spełniane przez nich praktyki religijne wypływały z umotywowanej postawy religijnej i pogłębiały więź z Bogiem oraz wspólnotą Kościoła. Powinny angażować w życie zarówno Kościoła lokalnego, w którym żyją, czyli w parafii, jak i Kościoła powszechnego, a także wpływać na osobistą przemianę moralną. Stanie się to możliwe tylko wtedy, gdy środowiska, w których żyją i wzrastają staną się wspólnotami kultu, a katecheza będzie ukazywać wzajemne wewnętrzne powiązania pomiędzy sakramentami oraz ich związek z życiem wspólnoty, z życiem Kościoła.

skie, ale Kościołami nie są właśnie ze względu na brak kapłaństwa i na brak Eucharystii”. Cyt. za: R. RAK. *Niedzielna liturgia – świętowanie parafii – centrum duszpasterstwa*. W: *Niedziela dzisiaj*. s. 81.

²⁰J. LÉCOUYER. *Zgromadzenie liturgiczne: jego fundamenty biblijne i patrystyczne*. „Concilium” 1965-66 nr 1-10 s. 130.

LA CATECHESI COME IL CAMMINO VERSO
LA PARTECIPAZIONE ALLA VITA DELLA CHIESA

R i a s s u n t o

Il compito della pastorale consiste nell'esercitare un tale influenza sui credenti, che le loro pratiche religiose scaturiscano da una corretta impostazione della vita religiosa. La catechesi svolge qui un ruolo particolare. Questo ruolo consiste nel mostrare ai fedeli i legami fra la loro conversione morale interiore e il loro atteggiamento nei confronti della società; fra l'impegnarsi nella vita parrocchiale e la consapevolezza di essere membri della Chiesa universale; fra la vita sacramentale e liturgica e la vita nelle circostanze sociali concrete.

Thum. Ks. Grzegorz Sokółowski